

Asia: VN/2166/2026

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi yliopistolain ja ammattikorkeakoululain väliaikaisesta muuttamisesta (opintosetelikokeilu)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Opetus- ja kulttuuriministeriölle

Asia: Suomen Kansanopistoyhdistys – Finlands Folkhögskolförening ry:n lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi avoimen korkeakoulun 30 opintopisteen opintosetelikokeilusta

Alkio-opiston kannatusyhdistys ry. kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esitysluonnoksesta koskien avoimen korkeakoulun 30 opintopisteen opintosetelikokeilua.

Alkio-opiston kannatusyhdistys pitää kannatettavana hallituksen esityksen tavoitetta sujuvoittaa siirtymää toiselta asteelta korkeakoulutukseen ja tukea nuorten koulutuspolkuja sekä sitä kautta nostaa koulutustasoa Suomessa. Ylläpitämämme opisto on 40 vuoden ajan tehnyt tätä työtä ja tunnistanut, että juuri tähän kohderyhmään kuuluvat nuoret tarvitsevat joustavia ja opiskelijälähtöisiä koulutuspolkuja sekä kokonaisvaltaista tukea opintojen lisäksi myös muilla elämän alueilla. Kansanopistot pystyvät yhteisöllisellä toimintatavallaan ja vahvalla pedagogisella kokemuksellaan antamaan opiskelijoille lähiopetuksen aikana yksilöllistä ohjausta ja tukea, joka vahvistaa myös toisella asteella heikommin menestyneen opiskelijan opiskelumotivaatiota ja auttaa opiskelijaa saavuttamaan opinnolliset tavoitteet ja sitä kautta etenemään jatko-opintoihin korkeakouluihin.

1. Kansanopistojen rooli on tunnistettu esityksessä, mutta sitä ei ole huomioitu kokeilun toteutuksessa

Esitetty kokeilun toteutuksen malli rajaa kansanopistojen mahdollisuuksia osallistua kokeiluun jättäen nykyisen kansanopistoverkoston kokonaan kokeiluun osoitetun rahoituksen ulkopuolelle.

Esitys sisältää myös selkeän ristiriidan vapaan sivistystyön lainsäädännön kanssa opiskelijamaksujen osalta.

Julkisella rahoituksella toteutettavassa kokeilussa ei ole tarkoituksenmukaista jättää hyödyntämättä jo olemassa olevaa, toimivaa valtakunnallista kansanopistojen ja laajemmin vapaan sivistystyön oppilaitosverkostoa. Tätä kautta heikentyy myös kokeilun saavutettavuus, vaikuttavuus ja kustannustehokkuus. Julkisella rahoituksella ei myöskään tule heikentää vapaan sivistystyön oppilaitosten toimintaedellytyksiä.

Alkio-opiston kannatusyhdistys ry. esittää rahoitusmalliin seuraavia muutoksi:

- Vapaan sivistystyön avoimia korkeakouluopintoja järjestävät oppilaitokset otetaan täysimääräisesti mukaan opintosetelikokeiluun alusta alkaen. Vapaan sivistystyön oppilaitosten ja korkeakoulujen yhteistyö perustuu vuosikymmenten aikana kehittyneisiin toimintamalleihin, jotka varmistavat opetuksen korkean laadun riippumatta opetuksen toteuttajaorganisaatiosta. Vapaan sivistystyön oppilaitoksilla on merkittävää pedagogista osaamista, jota tulee hyödyntää kokeilun toteutuksessa.
- Rahoitusmallia tulee täydentää siten, että koulutuksen järjestäjän kustannukset kohdennetaan koulutuksen ja ohjauksen tosiasiallisille toteuttajille. Tämä toteutuu, kun osa kokeilun rahoituksesta kohdennetaan vapaan sivistystyön opintosetelirahoituksen lisäämiseen. Opintosetelit voitaisiin kohdentaa suoraan juuri tälle kohderyhmälle. Näin vapaan sivistystyön oppilaitokset voivat tarjota avoimen korkeakoulun opintoja maksuttomasti. Tätä varten ei tarvita erityisiä säädösmuutoksia.
- Yhteistyöoppilaitosmalli määritellään selkeästi ennen kokeilun käynnistämistä. Opintosetelikokeilussa tulee hyödyntää mahdollisimman laajaa oppilaitosverkostoa.
- Huolehditaan, että tekninen toteutus (Opin.fi) ei rajaa pois sellaisia toimintoja, jotka tukevat kokeilun tavoitteiden saavuttamista. Jos vapaan sivistystyön oppilaitosten tarjontaa ei saada mukaan kokeilun alkaessa, keskitetty tekninen ratkaisu kaventaa saavutettavuutta. Saavutettavuus ei ole pelkästään tekninen kysymys. Se on myös pedagogista, alueellista ja sosiaalista saavutettavuutta.
- Kokeilun aikana valmistellaan pysyvämpi ratkaisu, joka yhdistää korkeakoulujen ja vapaan sivistystyön osaamisen ja varmistaa saavutettavat koulutuspolut koko kohderyhmälle. Tämän ratkaisun vaikuttavuus osoitetaan erillisellä arvioinnilla.

Alkio-opiston kannatusyhdistys ry. katsoo, että kokeilun tavoitteet voidaan saavuttaa vain hyödyntämällä täysimääräisesti jo olemassa olevaa osaamista, rakenteita ja verkostoja. Kokeilun aikana ei tule heikentää toimivia koulutuspolkuja, vaan vahvistaa niitä osana kokonaisuutta.

Kansanopistoissa opiskelee vuosittain lähes 3 000 nuorta aikuista, joilla ei ole korkeakoulupaikkaa ja jotka tarvitsevat tukea opiskeluvaikeuksien vahvistamiseen, elämänhallintaan ja urasuunnitteluun. He tarvitsevat lähiopetusta, opiskeluryhmän tukea ja laaja-alaista ohjausta edetäkseen korkeakoulupolulla. Tämä ehkäisee myös syrjäytymistä. Kansanopistojen pitkissä koulutuksissa opiskelijat suorittavat tyypillisesti 40–60 opintopistettä avoimen korkeakoulun opintoja lukuvuoden

aikana. Kansanopistoissa suoritetaan vuositasolla noin 30 000 opintopistettä, ja niitä suorittavat opiskelijat ovat nimenomaan hallituksen esitysluonnoksen mukaista kohderyhmää.

Alkio-opiston kannatusyhdistys ry:n puolesta,

Jyväskylässä 1.4.2026

Jaana Laitila

Rehtori, Alkio-opisto

Laitila Jaana
Alkio-opiston kannatusyhdistys ry.